

MEMO

Onderwerp : VNG position paper t.b.v. Rondetafelgesprek Omgevingswet 11 december
Van : Liesbeth Grijsen
Aan : Vaste Kamercommissie Binnenlandse zaken
Datum : 9 december 2019

Geachte leden van de vaste commissie voor Binnenlandse Zaken,

Hartelijk dank voor uw uitnodiging om deel te nemen aan het rondetafelgesprek over de Omgevingswet van 11 december 2019 en de gelegenheid om daarvoor een position paper in te brengen. Uiteraard gaan wij graag op uw uitnodiging in. Bijgaand treft u ons position paper aan.

De centrale vraag voor het rondetafelgesprek is: wat is de stand van zaken met betrekking tot de invoering van de Omgevingswet per 1 januari 2021 en meer in het bijzonder het DSO? Ook vraagt u ons of de planning op schema ligt en welke problemen zich voordoen.

Voortgang stelselherziening

Op 29 november 2019 heeft de minister voor Milieu en Wonen uw Kamer in haar brief¹ geïnformeerd over de voortgang van de stelselherziening Omgevingswet. In deze brief maakt zij, samen met de bestuurlijke partners, de inschatting dat het wenselijk en mogelijk is om de Omgevingswet per 1 januari 2021 in werking te laten treden. Wij steunen inwerkingtreding van de Omgevingswet per 1 januari 2021. Gemeenten, provincies, waterschappen en regionale uitvoeringsorganisaties hebben al veel voorbereidend werk gedaan voor de Omgevingswet; zij willen dat graag voortzetten in 2020 en de resultaten gaan verzilveren per 1 januari 2021. Een groot aantal overheden geeft aan het huidige momentum niet te willen verliezen om met de Omgevingswet de leefomgeving te kunnen verbeteren.

Transities vragen om vertrouwen in gemeenten

Gemeenten investeren veel in de implementatie van de Omgevingswet, zowel in tijd als in geld. De beoogde voordelen van de Omgevingswet, duidelijke en eenvoudige regels voor bewoners en ondernemers, kortere procedures, opgavegericht werken, integrale beoordeling van initiatieven en lokale afwegingsruimte, passen helemaal bij deze tijd en maken bijvoorbeeld binnenstedelijke transformaties eenvoudiger. De bredere reikwijdte van het omgevingsplan ten opzichte van het huidige bestemmingsplan levert daar een belangrijke bijdrage aan. In het omgevingsplan kunnen bijvoorbeeld de regels worden opgenomen om tot aardgasvrije wijken te komen. Dit vraagt om vertrouwen vanuit de minister en het parlement, zodat lokale afwegingsruimte niet te ver wordt beperkt en integrale toetsing op gemeentelijk niveau kan plaatsvinden. Wij vragen u om gemeenten vertrouwen en ruimte te geven.

¹ Kamerbrief voortgang invoering Omgevingswet d.d. 29/11/2019 (kenmerk 2019-0000634024)

Gemeenten aan de slag

We zien dat er op weg naar 2021 nog het nodige moet gebeuren, zowel bij overheden in het land als in het ontwikkelproces van de Omgevingswet. De halfjaarlijkse monitor van de voortgang van de invoering Omgevingswet geeft aan dat er een toenemend besef is bij gemeenten van de volledigheid van de opgaven waar zij voor staan. Dit leidt er in veel gevallen toe dat zij moeten opschalen in activiteiten en inzet. Dat gebeurt ook op grote schaal bij gemeenten. Gemeenten krijgen een steeds scherper beeld van wat ze te doen hebben. Om hier gericht bij te ondersteunen, zet de VNG in samenwerking met het interbestuurlijke programma Aan de Slag (ADS) Regionale Implementatie coaches Omgevingswet (RIO's) in. Deze RIO's richten zich met name op gemeenten die hebben aangegeven de voorbereiding onvoldoende te kunnen oppakken en op gemeenten die denken niet tijdig klaar te zijn. We onderzoeken wat daar speelt en zetten in op bewustwording met gerichte ondersteuning. Daarnaast geven gemeenten aan dat de beschikbare capaciteit en middelen een breed ervaren knelpunt is bij de voorbereiding op inwerkingtreding van de wet. Vanuit de VNG werken we aan bestuurlijke bewustwording om voldoende capaciteit en geld beschikbaar te stellen en helpen we gemeenten om inzicht te krijgen in de benodigde financiën voor de invoering van de wet met behulp van het Financieel Dialoogmodel.

Digitaal Stelsel Omgevingswet

Een ander aandachtspunt is het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO). We merken dat de kennis over het DSO, mede door initiatieven van de VNG, aan het groeien is en dat gemeenten de noodzakelijke stappen zetten om te gaan aansluiten op en te oefenen met het DSO. Daarvoor moet een basisset aan functionaliteiten beschikbaar zijn. Verdere uitbouw is noodzakelijk om straks ook daadwerkelijk het gewenste dienstverleningsniveau te behalen. Met de minister zijn goede afspraken voor de volgende fase gemaakt. We vragen u om ook in de komende jaren voldoende middelen beschikbaar te stellen voor verdere uitbouw en verfijning van het DSO.

In de ontwikkeling van de landelijke voorzieningen DSO-LV is niet alles conform de gewenste planning gegaan. Er zijn afspraken gemaakt over de zaken die tussen nu en medio 2020 worden opgeleverd, zoals een werkende standaard STOP-TPOD en de afwijkvergunning, zodat de keten van plan tot publicatie (de "planvormingsketen") gesloten kan worden. De benodigde standaarden voor de keten van initiatief tot afhandeling (de "vergunningverleningsketen") zijn al langer beschikbaar en daarmee kunnen softwareleveranciers de nieuwe software voor gemeenten leveren om te oefenen. De VNG kijkt uit naar de invulling van de toezegging van de minister om in samenspraak te bezien of en welke aanvullende mitigerende maatregelen genomen moeten worden.

Vertrouwen in proces

Alles overziend is er voldoende voortgang en vertrouwen wij erop dat deze volgend jaar doorgezet wordt. Daarbij moet onderkend worden dat het tijdspad kritisch is geworden, zowel in het DSO als in het wetgevingsproces.

Om inwerkingtreding per 1 januari 2021 mogelijk te maken, is duidelijkheid over de wetgeving van groot belang voor gemeenten. Voorbeelden daarvan zijn het overgangsrecht en de bruidsschat in het in het Invoeringsspoor. In het Aanvullingsspoor hebben we wat laatste uitvoeringstechnische zaken op te lossen met de minister voor het Aanvullingsbesluit geluid. Bij het Aanvullingsbesluit

bodem geldt dat er een extra/flankerende inspanning nodig is. Uit de PFAS crisis blijkt dat nog niet voldaan is de randvoorwaarde namelijk dat de spoedlocaties onder controle zijn.

Daarbij merken wij op dat integratie van bestaande regelgeving in de Omgevingswet, leidend tot een samenhangende beoordeling van initiatieven een uitdaging is. Uitvoerbaarheid op gemeentelijk niveau is de komende jaren gebaat bij de eerder gemaakte afspraken dat integratie van bestaande regelgeving beleidsarm zou plaatsvinden. We vragen u om bij de beoordeling van de aanvullingsbesluiten toe te zien op de toegezegde beleidsneutrale overgang.

Wij vinden het van belang de benadrukken dat de Omgevingswet om een nieuwe manier van werken mogelijk maakt die niet van de ene op de andere dag wordt gerealiseerd. Naast het realiseren van een meer samenhangende, integrale afweging van beleid en initiatieven, vraagt de Omgevingswet ook om een andere werkwijze bij de interactie met initiatiefnemers en participatie van belanghebbenden. Wij vinden zorgvuldige participatie van groot belang en ondersteunen gemeenten bij de vormgeving daarvan. Na inwerkingtreding van de Omgevingswet volgt een transitieperiode tot 2029 waardoor gemeenten in staat worden gesteld stapsgewijs de nieuwe instrumenten van de Omgevingswet, waaronder het omgevingsplan, te gaan toepassen. Gemeenten staan aan de lat voor een enorme wetswijziging. De transitieperiode tot 2029 is echt nodig en dit betekent dat overgangsregels ook deze ruimte dienen te bieden.

Ten slotte vinden wij het van belang te benoemen dat de definitieve besluitvorming over inwerkingtreding van de wet halverwege volgend jaar plaatsvindt bij Koninklijk Besluit. Uw Kamer neemt daarover het besluit. De VNG zal dan op basis van de stand van zaken een finaal oordeel geven of we daadwerkelijk per 1 januari 2021 van start kunnen gaan. Dat heeft ook te maken met wat er in 2020 nog allemaal moet gebeuren. Naast de oplevering van de hiervoor genoemde onderdelen van het DSO gaat het dan om onze eigen software die nog ontwikkeld, aangeschaft en ingeregeld moet worden door onze leveranciers, de aansluiting van onze systemen op het DSO, de aanpassing van onze werkwijze en werkprocessen, de afspraken met de Omgevingsdiensten etc.

Kortom, er is nog genoeg te doen maar wij hebben er op dit moment vertrouwen in dat dit, met inachtneming van de aanvullende afspraken zoals genoemd in deze brief, zal lukken. We zullen uw Kamer hierover actief op de hoogte houden.

Hoogachtend,

Liesbeth Grijsen
Lid VNG commissie Ruimte, Wonen en Mobiliteit
Portefeuillehouder Omgevingswet en DSO